

Aanvullend onderzoek naar vleermuizen en vogelsoorten met een vaste verblijfplaats aan de Burgemeester van 't Hoffweg te Zwijndrecht

Oktober 2020
P20-025/W1897
Auteur: V. van Os

Natuur-Wetenschappelijk Centrum
078-6213921
info@nwcadvies.nl
www.nwcadvies.nl

**Aanvullend onderzoek naar vleermuizen en
vogelsoorten met een vaste verblijfplaats
aan de Burgemeester van 't Hoffweg te
Zwijndrecht**

Aanvullend onderzoek naar vleermuizen en vogelsoorten met een vaste verblijfplaats aan de Burgemeester van 't Hoffweg te Zwijndrecht

Opdrachtgever: Gemeente Zwijndrecht

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Veldwerk: Annemijn de Groot, Noortje Hermans, Danny van den Heuvel, Christine Huibers - van de Velde, Goedele Kreté, Jelle Lips, Victor van Os, Naomi van Pelt, Sara Poppelaars

Samenstelling: Victor van Os

Foto's: NWC

Aanvullend onderzoek naar vleermuizen en vogelsoorten met een vaste verblijfplaats aan de Burgemeester van 't Hoffweg te Zwijndrecht [Samenst.: van Os, V.] [Foto's: NWC]. Met lit. opg., Dordrecht: Strix/ NWC.

Trefw.: Wet natuurbescherming, Burg. van 't Hoffweg, Zwijndrecht, vleermuizen, vogelsoorten met een vaste verblijfplaats, Huismus, Gierzwaluw

W1897/P20-025

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, oktober 2020

Inhoud

1	Inleiding	7
2	Gebiedsbeschrijving	9
3	Wettelijk kader	11
4	Methode	15
5	Resultaten	19
6	Effecten, verplichtingen en aanbevelingen	21

Referenties

Bijlagen:

Bijlage 1: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Bijlage 2: Vogels en ruimtelijke ingrepen

Samenvatting

Onderstaande tabel geeft de conclusies uit voorliggend rapport weer. Voor de volledigheid en om een verkeerde interpretatie te voorkomen, dient ook hoofdstuk 6 (effecten, verplichtingen en aanbevelingen) gelezen te worden.

Soort(groep)	Effecten beschermde soorten	Verplichtingen
Vleermuizen	Geen (wanneer de bestaande bomen en watergangen behouden blijven).	Zorgplicht.
Huismus	Geen.	Zorgplicht.
Gierzwaluw	Geen.	Zorgplicht.
Overige vogelsoorten	Mogelijke verstoring en vernietiging van nesten.	Werken buiten het broedseizoen.

1. Inleiding

Er bestaan plannen om aan de Burg. van 't Hoffweg 41 te Zwijndrecht woningen te realiseren. Hiervoor zal een deel van de bestaande bebouwing gesloopt worden. De boerderij die zich op het perceel bevindt zal behouden blijven en wordt volledig gerenoveerd.

Bij dergelijke ruimtelijke ingrepen en bestemmingsplanwijzigingen dient, in het kader van de Wet natuurbescherming, onderzoek gedaan te worden naar de aanwezige natuurwaarden en dient een beoordeling gemaakt te worden van eventuele negatieve effecten van de plannen op deze waarden.

Uit een in mei 2019 door het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) uitgevoerde quickscan flora en fauna¹, blijkt dat de te slopen bebouwing binnen het plangebied geschikt is als vaste verblijfplaats voor de Huismus (*Passer domesticus*), de Gierzwaluw (*Apus apus*) en verschillende soorten vleermuizen.

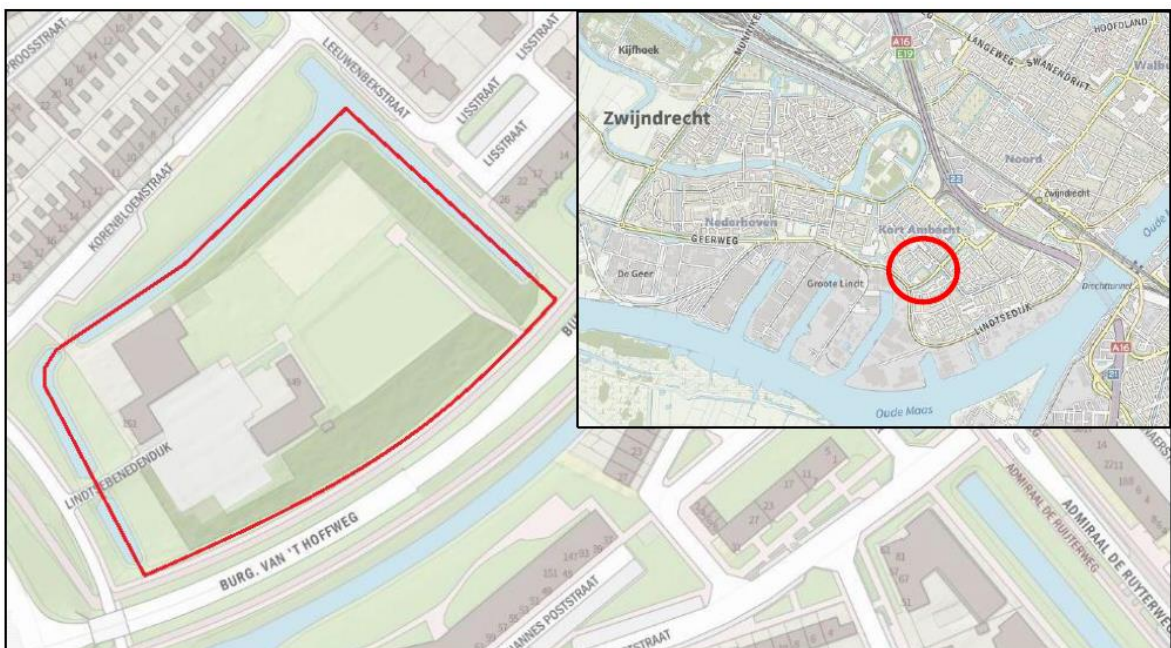
Vogelsoorten met een vaste verblijfplaats zijn jaarrond beschermd onder de Wet natuurbescherming. Dit geldt ook voor hun functionele leefomgeving. De Huismus en de Gierzwaluw zijn voorbeelden van vogelsoorten met een vaste verblijfplaats. Ook vleermuizen, hun verblijfplaatsen en essentiële functionele leefomgeving zijn strikt beschermd door de Wet natuurbescherming. Om te bepalen of er bij de voorgenomen werkzaamheden sprake is van overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming, diende aanvullend onderzoek plaats te vinden. Hiermee kon achterhaald worden welke functie(s) het plangebied vervult voor soorten die beschermd zijn onder de Wet natuurbescherming. Aan de hand van de resultaten is bepaald welke gevolgen de voorgenomen plannen voor deze soorten hebben.

De gemeente Zwijndrecht heeft het NWC opdracht gegeven voor het aanvullende onderzoek naar vleermuizen en vogelsoorten met een vaste verblijfplaats en om te adviseren in het kader van de natuurwetgeving.

¹ Huibers-van de Velde, C., 2019. *Quickscan flora en fauna i.h.k.v. nieuwbouw aan de Burgemeester van 't Hoffweg te Zwijndrecht*. P19-078/W1656. Natuur-Wetenschappelijk Centrum; Strix/NWC. Dordrecht, juli 2019

2. Gebiedsbeschrijving

Het plangebied bevindt zich tussen de Burgemeester van 't Hoffweg en de Korenbloemstraat te Zwijndrecht (provincie Zuid-Holland) (figuur 1). Het plangebied bestaat uit twee gebouwen, bomen en bosschages (figuur 2-3). In het pand aan de Burgemeester van 't Hoffweg 151 bevinden zich spleten, (ventilatie)gaten en scheuren die voor vleermuizen toegang kunnen bieden tot onder andere de spouw, en een pannendak dat geschikt is als verblijfplaats voor de Huismus en de Gierzwaluw. De bestaande vegetatie binnen het plangebied kan door verschillende soortgroepen gebruikt worden als (onderdeel van de) functionele leefomgeving.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (rood omcirkeld) in de omgeving. Bron kaartmateriaal: PDOK Viewer

Figuur 2: Impressie plangebied

Foto: NWC

Figuur 3: Impressie plangebied.

3. Wettelijk kader

In Nederland is de bescherming van belangrijke natuurwaarden vanaf 2017 wettelijk vastgelegd in de Wet Natuurbescherming (Wnb). Het gaat hierbij zowel om bescherming van soorten als bescherming van gebieden. In dit geval is alleen soortbescherming aan de orde.

Soortbescherming

Voor dier- en plantensoorten zijn in de Wnb een aantal verbodsbepalingen opgenomen, waarvan vooral de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 belangrijk zijn in het kader van flora- en faunaonderzoek bij onder andere ruimtelijke ontwikkelingen (tekstvak 1 op de volgende pagina).

De verbodsbepalingen uit de artikelen gelden overal in Nederland, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten die uitgevoerd worden. De bepalingen uit de Wnb kunnen daarom van invloed zijn op ruimtelijke ingrepen, zoals het aanleggen van infrastructuur, het slopen en realiseren van bebouwing, het uitbreiden van industriegebieden en het kappen van bomen. Ook bij het opstellen of herzien van bestemmingsplannen zijn de bepalingen uit de Wnb van belang. In het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel en het voorzorgsbeginsel (Algemene Wet Bestuursrecht) dient bij het opstellen en herzien van bestemmingsplannen en bij (ruimtelijke) activiteiten een toetsing aan de Wnb plaats te vinden. Deze toetsing moet de volgende onderdelen bevatten:

- Een inventarisatie van het voorkomen van wettelijk beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied en binnen de invloedssfeer van de activiteit;
- Een inventarisatie en beoordeling van (significant) nadelige effecten als gevolg van de activiteit, op beschermde soorten die binnen het plangebied en/of binnen de invloedssfeer van de activiteit aanwezig zijn;
- Indien nodig een opname van maatregelen die de negatieve effecten op de beschermde soorten en hun leefgebieden mitigeren en/of compenseren.

De Wnb kent drie categorieën van beschermde soorten die ook terug te vinden zijn in de artikelen met verbodsbepalingen: alle vogels uit de Europese Vogelrichtlijn (artikel 3.1), alle soorten die in de Europese Habitatrichtlijn vermeld worden (artikel 3.5) en “overige soorten” (artikel 3.10) die alleen op nationaal niveau beschermd worden. Provincies mogen afwijken van de lijst met “overige soorten” door vrijstelling te verlenen voor bepaalde soorten. Hierdoor kan deze lijst per provincie verschillen. Een overzicht van alle beschermde soorten is te vinden in bijlage 1.

Tekstvak 1: Verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming

Artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 Wet natuurbescherming:

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van de dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen of af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10

1. Het is verboden:
 - a) In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten genoemd in de bijlage, onderdeel A bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b) De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel A opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
 - c) Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Soorten Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn

Wanneer één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.1 en/of artikel 3.5 Wnb overtreden worden door de voorgenomen activiteit, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin de activiteit plaatsvindt. Een ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen wordt voor soorten uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn alleen verleend wanneer voldaan wordt aan *elk* van de volgende voorwaarden:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- Zij is nodig:
 - a) In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid; of
 - b) In het belang van een dwingende reden van groot openbaar belang; of
 - c) In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.
Voor vogels kan echter geen beroep gedaan worden op belang b “dwingende reden van groot openbaar belang”.

Wanneer overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen kan worden door het treffen van mitigerende maatregelen, is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Wel kan in dergelijke gevallen toch ontheffing aangevraagd worden om de te treffen maatregelen goed te laten keuren. Indien het bevoegd gezag de maatregelen goedkeurt, wordt door hen een “positieve afwijzing” afgegeven.

Bij de aanvraag van een ontheffing in het kader van de Wnb zijn een activiteitenplan en, in sommige gevallen, een compensatieplan noodzakelijk. Hierin staan de bevindingen uit de flora- en faunatoets vermeld en worden maatregelen beschreven die uitgevoerd zullen worden om ervoor te zorgen dat de nadelige effecten op beschermde plant- en diersoorten in en binnen de invloedssfeer van de activiteit zoveel mogelijk te voorkomen, dan wel te beperken.

Overige soorten

Voor de soorten uit deze categorie geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 mits een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit. Indien aantoonbaar gewerkt kan worden volgens een dergelijke gedragscode, hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden voor het overtreden van één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.10 van de Wnb.

Indien er geen goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit of het niet mogelijk is om volgens een dergelijke gedragscode te werken, dient bij overtreding van verbodsbepalingen wel een ontheffing aangevraagd te worden. De ontheffing kan voor deze soorten echter op grond van meer belangen verleend worden dan het geval is voor de Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten.

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermden) de zorgplicht uit artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden.

4. Methode

Uit de reeds uitgevoerde quickscan blijkt dat de bebouwing binnen het plangebied (met name het pand aan de Burgemeester van 't Hoffweg 151) over meerdere openingen beschikt die geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen. Nader onderzoek naar de functie van de bebouwing voor deze soorten was daarom nodig.

Vleermuizen

Vleermuizen gebruiken het landschap gedurende het jaar op verschillende manieren: Door het jaar heen maken ze gebruik van kraamplaatsen, zomerverblijfplaatsen, paarverblijven, winterverblijfplaatsen en jachtgebied. Daarnaast gebruiken ze landschapselementen, zoals bomenrijen en watergangen als vliegroute. Het meest recente vleermuisprotocol (maart 2017) dat de leidraad vormt voor het wettelijk benodigde vleermuisonderzoek, stelt daarom dat tenminste zeven inventarisatiemomenten, verspreid over de periode half mei – eind september, nodig zijn om de verschillende functies die de aanwezige bebouwing mogelijk voor vleermuizen vervult zo goed mogelijk te inventariseren (bijlage 1).

Het vleermuisonderzoek in het plangebied aan de Burgemeester van 't Hoffweg te Zwijndrecht is geheel volgens het vleermuisprotocol (2017) uitgevoerd. Drie inventarisaties hebben in de kraam/zomerperiode (half mei – half juli 2020) plaatsgevonden, twee inventarisaties in de periode van het middernachtzwermen (1 augustus – 10 september 2020) en twee inventarisaties in de zomer/paarperiode (half augustus – eind september 2020). Eén van de inventarisaties in de zomer/paarperiode is gecombineerd met een inventarisatie in de zwermperiode. Door het uitvoeren van deze inventarisaties zijn alle soorten die voorkomen in het plangebied waargenomen en is de functie van het gebied voor deze soorten vastgesteld.

De inventarisaties zijn uitgevoerd op 25 mei, 16 juni, 14 juli, 14 augustus, 26 augustus, 27 augustus en 16 september 2020. De weersomstandigheden (gemiddelde temperatuur, neerslag en gemiddelde windsnelheid) tijdens alle inventarisaties, de start- en eindtijden van de vleermuisinventarisaties, en de tijd van zonsondergang (ZO) worden vermeld in tabel 1.

Tabel 1: Weersomstandigheden, start- en eindtijden en de tijd van zonsondergang (ZO) per veldbezoek - vleermuizen.

Datum	Temp. (°C)	Bewolking	Windkracht (Bft)	Neerslag	Start	Eind	ZO
25/05/2020	13	7/8	2	Geen	03:00	05:30	05:31*
16/06/2020	17	7/8	1	Geen	22:00	00:30	22:02
14/07/2020	16	5/8	2	Geen	22:00	00:25	21:54
14/08/2020	22	7/8	2	Geen	00:00	02:00	N.v.t.
26/08/2020	17	7/8	2	Miezer	20:40	23:30	20:39
27/08/2020	15	7/8	1	Geen	00:00	02:00	N.v.t.
16/09/2020	17	1/8	3	Geen	19:30	22:30	19:51

*Zonsopkomst

De gegevens over de weersomstandigheden zijn ter plaatse gemeten of ingeschat door de waarnemers. De inventarisaties zijn in de ochtend, avond en/of nacht uitgevoerd. De waarnemers waren zodanig gepositioneerd dat in stilstand alle vleermuisgeschikte gevels te overzien waren, waarmee voldaan is aan het vleermuisprotocol (2017).

Tijdens de inventarisaties is vooral gelet op uitvliegende, invliegende en/of zwermende vleermuizen en op vleermuizen die al rond zonsondergang actief waren. Wanneer een vleermuis rond zonsondergang wordt waargenomen, kan dit namelijk op de aanwezigheid van een verblijfplaats in de directe omgeving duiden. Dit omdat de meeste vleermuissoorten rond zonsondergang hun verblijfplaats verlaten en dan naar hun foerageergebieden vliegen. Vleermuizen die rond zonsondergang bij het te onderzoeken object worden waargenomen, hebben nog geen grote afstand af kunnen leggen, waaruit opgemaakt kan worden dat zij mogelijk in het object een verblijfplaats hebben. Tijdens de ochtendinventarisatie is gelet op invliegende vleermuizen.

Tijdens de inventarisaties in de paarperiode is tevens gelet op vleermuizen die sociale geluiden (waaronder werfroepjes) uitstoten en die paargedrag vertonen. Dergelijke geluiden en gedragingen kunnen duiden op de aanwezigheid van een paarverblijfplaats of paarterritorium.

Bij de zeven veldbezoeken is gebruikgemaakt van heterodyne batdetectors (type Pettersson D-1000X en Pettersson D-240X). Met behulp van deze batdetectors zijn de waargenomen vleermuissoorten op naam gebracht en is voldaan aan het vleermuisprotocol (2017).

Vogels met een vaste verblijfplaats

De functie(s) van het plangebied voor de Huismus en de Gierzwaluw zijn nader onderzocht. Het onderzoek naar de Huismus is uitgevoerd volgens het kennisdocument Huismus (BIJ12, 2017) via twee gerichte veldbezoeken in de periode van 1 april tot en met 15 mei. Deze veldbezoeken zijn uitgevoerd op 2 april en 15 april 2020. Tijdens de

veldbezoeken is vooral gelet op de aanwezigheid van nesten, transport van voedsel, zingende mannetjes en foeragerende exemplaren.

Het onderzoek naar de Gierzwaluw is deels in combinatie met het vleermuisonderzoek en volgens de methode zoals beschreven in het kennisdocument Gierzwaluw (BIJ12, 2017) uitgevoerd, middels drie gerichte veldinventarisaties in de periode van 15 mei tot en met 15 juli. Deze inventarisaties zijn uitgevoerd op 16 juni, 2 juli en 14 juli 2020. Tijdens deze veldbezoeken is gekeken of gierzwaluwen gebruikmaken van het plangebied en welke functies het gebied voor de soort vervult.

De weersomstandigheden (temperatuur, bewolking en windsnelheid, zoals gemeten of ingeschat door de waarnemers ter plaatse) op deze dagen en de start- en eindtijden van de Huismus- en Gierzwaluwinventarisaties ten opzichte van zonsopkomst en zonsondergang worden vermeld in tabel 2.

Tabel 2: Weersomstandigheden, start- en eindtijden en de tijd van zonsondergang (ZO) of zonsopkomst (ZO) per veldbezoek - vogelsoorten met een vaste verblijfplaats.

Soort	Datum	Temp. (°C)	Bewolking	Windkracht (Bft)	Neerslag	Start	Eind	ZO/ZOp
Huisumus	02/04/2020	6	7/8	2	Geen	09:00	10:15	07:13
Huisumus	15/04/2020	10	0/8	2	Geen	09:30	10:30	06:42
Gierzwaluw	16/06/2020	18	8/8	1	Geen	20:00	22:00	22:02
Gierzwaluw	02/07/2020	16	6/8	3	Geen	20:00	22:30	22:03
Gierzwaluw	14/07/2020	16	5/8	2	Geen	19:45	22:00	21:54

5. Resultaten

Vleermuizen

Er is tijdens de uitgevoerde inventarisaties één vleermuissoort in het plangebied waargenomen; de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*). Het betrof bij iedere inventarisatie meerdere individuen die voor langere tijd foerageerden in het plangebied, met name tussen de bomen en boven de watergangen. Invliegende dieren, uitvliegende dieren en/of zwermgedrag bij de bebouwing werd niet waargenomen. Wel werden bij de inventarisaties in de paarperiode sociale geluiden gehoord. Tabel 3 op de volgende pagina geeft een overzicht van de waarnemingen die tijdens de zeven veldbezoeken zijn gedaan.

Huismus

Tijdens de twee inventarisaties zijn slechts enkele huismussen waargenomen in de ruimere omgeving van het plangebied. Bij de eerste inventarisatie werden slechts enkele huismussen waargenomen ter hoogte van de Klaproosstraat en de Hortensiastraat, ruim buiten het plangebied. Bij de tweede inventarisatie werden in het geheel geen huismussen gezien of gehoord.

Gierzwaluw

Alle waarnemingen van gierzwaluwen die gedaan werden tijdens het onderzoeken betroffen individuen die (hoog) boven het plangebied overvlogen. Bij de verschillende inventarisaties was dit minimaal 1 tot maximaal 5 individuen. Er werden geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van gierzwaluwen in de te slopen bebouwing.

Overige vogels

Ten tijde van de uitgevoerde veldonderzoeken bevonden er zich een aantal in gebruik zijnde nesten van algemene vogelsoorten in het plangebied, te weten enkele nesten van de Kauw in het pand aan de Burgemeester van 't Hoffweg 151, een nest van de Zwarte kraai in een boom binnen het plangebied en een nest van de Houtduif in de vegetatie aan de achterzijde van het pand aan de Burgemeester van 't Hoffweg 151. Nesten van de Ekster en de Zwarte kraai die eerder tijdens de quickscan werden aangetroffen, bleken bij nadere inspectie niet meer aanwezig.

Tabel 3: Vleermuiswaarnemingen plangebied Burgemeester van 't Hoffweg Zwijndrecht.

Datum	Waargenomen soorten	Aantallen en gedrag
25/05/2020 Kraamperiode Ochtend	Gewone dwergvleermuis <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Meerdere individuen (10-15) foeragerend in het plangebied gedurende de gehele inventarisatie, met name boven de watergangen; Enkele individuen (2-4) passerend door het plangebied.
16/06/2020 Kraamperiode Avond	Gewone dwergvleermuis <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Meerdere individuen (10-12) foeragerend in het plangebied gedurende de gehele inventarisatie; Enkele individuen (3-6) passerend door het plangebied.
14/07/2020 Kraamperiode Avond	Gewone dwergvleermuis <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Meerdere individuen (10-15) foeragerend in het plangebied gedurende de gehele inventarisatie; Enkele individuen (2-4) passerend door het plangebied.
14/08/2020 Nacht	Gewone dwergvleermuis <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Enkele individuen (5-7) foeragerend in het plangebied voor langere tijd, met name boven de watergangen; Enkele individuen (2-3) passerend door het plangebied.
26/08/2020 Paarperiode Avond	Gewone dwergvleermuis <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Meerdere individuen (5-10) foeragerend in het plangebied gedurende de gehele inventarisatie, met name tussen de bomen en boven de watergangen; Enkele individuen (3-5) passerend door het plangebied gedurende de inventarisatie; Sociale geluiden gehoord.
27/08/2020 Nacht	Gewone dwergvleermuis <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Enkele individuen (4-6) foeragerend in het plangebied gedurende de gehele inventarisatie; Enkele individuen (2-3) passerend door het plangebied.
16/09/2020 Paarperiode Avond	Gewone dwergvleermuis <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Meerdere individuen (10-15) foeragerend in het plangebied voor langere tijd (van ca. 20:11 tot 21:55 uur); Enkele individuen (3-5) passerend door het plangebied gedurende de inventarisatie; Sociale geluiden gehoord.

6. Effecten, verplichtingen en aanbevelingen

Vleermuizen

Er zijn bij de inventarisaties geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen in de bebouwing in het plangebied.

Tijdens de inventarisaties werden relatief hoge aantallen foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen in het plangebied gedurende langere tijdperiodes. De vleermuizen foerageerden met name tussen de binnen het plangebied aanwezige bomen en boven de watergangen. Op basis van deze resultaten kunnen de bomen en de watergangen binnen het plangebied aangemerkt worden als (onderdelen van het) essentiële foerageergebied van de Gewone dwergvleermuis. De voorgenomen plannen hebben, mits de aanwezige bomen en watergangen niet aangetast worden, geen significant nadelige effecten op de functie als foerageergebied. Bovendien bevinden zich in de omgeving van het plangebied voldoende alternatieven in de vorm van plantsoenen, tuinen en bomenrijen.

Om deze redenen zal er, ten aanzien van vleermuizen, geen overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming plaatsvinden bij uitvoering van de voorgenomen plannen. Een ontheffing en/of maatregelen zijn niet nodig en er bestaan, op de zorgplicht na, geen verdere verplichtingen.

Huismus

De omgeving van het plangebied wordt niet of zelden gebruikt als onderdeel van de functionele leefomgeving door de Huismus. Binnen het plangebied zijn geen huismussen waargenomen en geen verblijfplaatsen van huismussen aangetroffen. Het kan op basis van deze resultaten met voldoende zekerheid worden uitgesloten dat de voorgenomen plannen een significant negatief effecten hebben op verblijfplaatsen en/of (essentiële) functionele leefomgeving van de Huismus. Er zijn ten aanzien van deze soort geen aanvullende maatregelen nodig en er bestaan vanuit de Wet natuurbescherming, op de zorgplicht na, geen verdere verplichtingen.

Gierzwaluw

Binnen het plangebied zijn geen vaste verblijfplaatsen van de Gierzwaluw aangetroffen. Gierzwaluwen gebruiken enkel het luchtruim boven het plangebied in lage aantallen. Het kan met voldoende zekerheid worden uitgesloten dat de voorgenomen plannen significante negatieve effecten hebben op verblijfplaatsen en/of functionele leefomgeving van de Gierzwaluw. Er zijn ten aanzien van deze soort geen aanvullende maatregelen nodig en er bestaan vanuit de Wet natuurbescherming, op de zorgplicht na, geen verdere verplichtingen.

Overige vogelsoorten

In de bebouwing en bomen binnen het plangebied bevonden zich ten tijde van de uitgevoerde veldbezoeken meerdere nesten van algemene vogelsoorten (Kauw, Zwarte

kraai, Houtduif). Wanneer de bestaande bebouwing en vegetatie verwijderd worden, dient dit te gebeuren buiten het broedseizoen om negatieve effecten op vogelsoorten die hiervan gebruikmaken als nestplaats te minimaliseren.

Referenties

BIJ12, 2017. *Kennisdocument Gewone dwergvleermuis Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0, juli 2017. Geraadpleegd via <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-004-Kennisdocument-Gewone-dwergvleermuis-1.0.pdf>

BIJ12, 2017. *Kennisdocument Gierzwaluw Apus apus*. Versie 1.0, juli 2017. Geraadpleegd via <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-006-Kennisdocument-Gierzwaluw-1.0.pdf>

BIJ12, 2017. *Kennisdocument Huismus Passer domesticus*. Versie 1.0, juli 2017. Geraadpleegd via <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-009-Kennisdocument-Huisumus-1.0.pdf>

Huibers-van de Velde, C., 2019. *Quickscan flora en fauna i.h.k.v. nieuwbouw aan de Burgemeester van 't Hoffweg te Zwijndrecht*. P19-078/W1656. Natuur-Wetenschappelijk Centrum; Strix/NWC. Dordrecht, juli 2019

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2017). *Vleermuisprotocol 2017*. Maart 2017, www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Vleermuizen en hun leefgebied worden beschermd door de Wet Natuurbescherming. In deze wet is bepaald dat in het geval van een ruimtelijke ingreep ruim van tevoren bekeken moet worden of de ingreep nadelige invloed kan hebben op vleermuizen en hoe hiermee omgegaan moet worden.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken het hele jaar door gebruik van verschillende verblijfplaatsen (o.a. in bomen en gebouwen). Vleermuisverblijfplaatsen zijn op te delen in verschillende typen: winterverblijfplaats (waar overwinterd wordt), dagkwartieren (waar de mannetjes in de kraamkolonieperiode overdag zitten, alleen of in kleine groepjes), kraamkolonies (vrouwtjes en hun jongen, vaak in grote groepen), paar-verblijven (waar gepaard wordt, vaak in het najaar, soms gelijk aan de winterverblijfplaats) en tussenkwartieren (gebruikt in de periode tussen overwinteren en de zomerperiode in). Per type verblijfplaats gebruiken vleermuizen vaak meerdere verblijven waar tussen gewisseld wordt, bijvoorbeeld wanneer elders het klimaat geschikter is of om aan parasieten te ontkomen. Vleermuizen zijn wel zeer honkvast wat betreft de typen verblijven die ze gebruiken. Dit betekent dat hun verblijven belangrijk zijn voor instandhouding van de populatie en dat deze daarom beschermd worden door de wet.

Sinds mei 2009 is het Vleermuisprotocol vastgesteld. Dit is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol dient als leidraad voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de wetgeving. Voor het bepalen of een gebouw of een potentieel geschikte boom van belang is als vleermuisverblijfplaats, is over het algemeen een langlopend onderzoek nodig (van april/mei t/m september/oktober) en zijn 4 tot 7 bezoeken nodig. Om onnodige vertraging te voorkomen, wordt daarom aangeraden om in de planning van de voorgenomen plannen rekening te houden met deze onderzoeksperiode.

Maatregelen ten behoeve van vleermuizen zijn nodig:

- indien sprake is van een verblijfplaats die van significant belang is of zou kunnen zijn en/of;
- indien vleermuizen aangetroffen zijn.

Er is sprake van een significant belangrijke verblijfplaats (ook wel vaste verblijfplaats genoemd, een verblijfplaats die van belang is voor een populatie) als:

- er sprake is van een kraamkolonie;
- er sprake is van een belangrijke overwinteringsplaats of paarplaats;
- er geen alternatieve verblijfplaatsen in de directe omgeving beschikbaar zijn;
- de gunstige staat van instandhouding van de (populatie van) de soort in het geding is bij het verdwijnen van de verblijfplaats.

De te nemen maatregelen moeten er voor zorgen dat verbodsbepalingen uit de Wet Natuurbescherming niet overtreden worden. Dit betekent dat er geen dieren gedood, verwond of actief verstoord mogen worden en dat in geval van significant belangrijke verblijfplaatsen deze behouden moeten blijven of anderszins op een goede manier vervangen dienen te worden. De functie die het leefgebied voor de betreffende populatie vervult, moet onverminderd blijven bestaan.

Om te voorkomen dat dieren gedood, verwond of actief verstoord worden, kunnen de volgende mitigerende maatregelen nodig zijn:

- niet slopen in de winterslaaperperiode (in deze periode kan zelden met zekerheid worden vastgesteld dat vleermuizen afwezig zijn in een potentieel geschikt en onoverzichtelijk object, omdat ze dan ook 's nachts passief zijn. Dat maakt ze in deze periode overigens extra kwetsbaar);
- vlak voor de sloop onderzoeken of er individuen aanwezig zijn in het te slopen object. Zijn deze wel aanwezig dan geldt dat gewacht moet worden tot het dier of de dieren weg zijn.

Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn kan een ontheffing aangevraagd worden bij de provincie waarin de ingreep plaatsvindt. Een afwijzingsbrief, die stelt dat geen ontheffing nodig is, 'omdat als de voorgestelde maatregelen genomen worden er immers geen verboden overtreden worden' geldt als goedkeuring van de voorgestelde maatregelen. Zijn de maatregelen niet voldoende, dan moeten deze aangepast worden. Als dat niet mogelijk is of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), is een ontheffing nodig. Deze wordt alleen verstrekt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Jachtgebied en vliegroutes

Naast verblijfplaatsen bestaat het leefgebied van vleermuizen ook uit foerageergebied en vliegroutes (vaak bomerijen of waterlopen). Deze zijn ook beschermd als zij van significant belang zijn. Zij gelden als significant belangrijk indien bij aantasting de functionaliteit van de verblijfplaats(en) in het geding komt. Is dat het geval, dan zijn maatregelen nodig die dit voorkomen, anders is een ontheffing nodig. Ook hier geldt dat deze alleen verstrekt wordt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Bijlage 2: Vogels en ruimtelijke ingrepen

Als mitigerende maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Wet natuurbescherming aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren. Indien goedgekeurd, wordt door de provincie een "positieve afwijzing" afgegeven.

Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding in gevaar?

"Ruimtelijke inrichting en ontwikkeling" of een "dwingende reden van groot openbaar belang" gelden echter niet als een wettelijk belang. Dit betekent dat de provincie in het kader van ruimtelijke ingrepen alleen een positieve afwijzing af kan geven.

Bescherming van vogelnesten

Artikel 3.1 lid 2 uit de Wet natuurbescherming luidt:

"Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen".

Voorafgaand en tijdens de werkzaamheden moet rekening gehouden worden met eventueel aanwezige vogelnesten. Er is sprake van een nest wanneer er nestindicatief gedrag is waargenomen en/of er een broedsel aanwezig is. Het vernielen of beschadigen van een nest is verboden. Dit geldt voor alle vogelsoorten. De meeste vogels maken echter elk broedseizoen een nieuw nest of zijn goed in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen onder de bescherming van de Wnb wanneer het in gebruik is (tijdens het broedseizoen). Wanneer een dergelijk nest niet in gebruik is, is geen ontheffing nodig voor het vernielen of beschadigen ervan.

Verstoring van vogels is ook verboden, maar er bestaat een uitzondering voor verstoring die niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (artikel 3.1 lid 5 Wnb). Dit betekent dat verstoring tijdens het broedseizoen toegestaan is, mits de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort gewaarborgd blijft.

Een (beperkt) aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Verblijfplaatsen van deze vogelsoorten zijn niet alleen beschermd wanneer ze in gebruik zijn, maar het hele jaar:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).

3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Tot slot is er nog een categorie 5: Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Voor deze soorten is extra onderzoek nodig, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd; deze soorten zijn namelijk *wel* jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Hieronder de lijst met jaarrond beschermde vogelnesten:

Nesten van de volgende soorten zijn jaarrond beschermd indien ze nog in functie zijn:

Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>
Huismus	<i>Passer domesticus</i>
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>
Oehoe	<i>Bubo bubo</i>
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>
Ransuil	<i>Asio otus</i>
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>
Steenuil	<i>Athene noctua</i>
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>
Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>

Nesten van de volgende soorten zijn niet jaarrond beschermd (categorie 5), maar hiervan is inventarisatie wel gewenst:

Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>
Boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>
Bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>
Bosuil	<i>Strix aluco</i>
Brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>
Draaihals	<i>Jynx torquilla</i>
Eider	<i>Somateria mollissima</i>
Ekster	<i>Pica pica</i>
Gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
Glanskop	<i>Parus palustris</i>
Grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>
Groene specht	<i>Picus viridis</i>
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>
Hop	<i>Upupa epops</i>
Huiswaluw	<i>Delichon urbica</i>
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>
Kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>
Kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>
Koolmees	<i>Parus major</i>
Kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris macrodactyla</i>
Oeverwaluw	<i>Riparia riparia</i>
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>
Raaf	<i>Corvus corax</i>
Ruigpootuil	<i>Aegolius funereus</i>
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>
Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>
Torenavalk	<i>Falco tinnunculus</i>
Zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>
Zwarte mees	<i>Parus ater</i>
Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>
Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>